

Relat de la dona ultratjada

Pep Vila localitza el plet que al segle XIX una veïna de Palamós va interposar contra el seu marit maltractador

L'expedient revela que Rita Espinet va haver de lluitar 13 anys per recuperar la seva llibertat

Entre els gairebé dos mil expedients judicials de la Cort Reial que es conserven a l'Arxiu Històric de Girona, el filòleg Pep Vila va localitzar un document que va cridar-li poderosament l'atenció: era el relat angoixat d'una dona de Palamós que va pledejar per la separació o el divorci del seu marit durant tretze anys. Avui aquestes denúncies potser estan a l'ordre del dia, però a principis del segle XIX eren força més infreqüents, i més amb una exposició de raons tan franca i desesperada com la d'aquesta infeliç que, en una època en què les dones no tenien cap mena de dret, com recorda Vila, es va atrevir a denunciar un marit mesquí que, no només li era infidel, sinó que en feia ostentació, l'obligava a treballar nit i dia mentre ell vagarejava, i la colpejava, la insultava, la tancava amb pany i clau sense menjar i, quan li convenia, també la forçava. Probablement va condemnar-la a una mort prematura en contagiar-li una infecció venèria contreta amb una vídua que, per a més humiliació, es va atrevir a endur-se a viure a la llar conjugal. Un quadre dramàtic que no era excepcional a l'època i que es pot resseguir gràcies a la valentia amb què una dona sola va afrontar el seu malson.

Rita Espinet. Dels retrets a la ira. Els desenganys de Rita Espinet, una malcasada de Palamós (1811-1824), publicat com una separata del volum 37 de l'Institut d'Estudis del Baix Empordà, transcriu la declaració que aquesta dona, emparentada amb una família d'escultors d'Olot que havien treballat en el retaule de Palamós però que serien sobretot populars per les pipes de terrissa que fabricaven, va presentar al tribunal de Girona després d'esgotar sense èxit les vies de conciliació tradicionals: és a dir, la mediació del capellà. Rita Espinet s'havia casat el 1811 amb Narcís Puig, fill d'un adroguer de Figueres i també de classe benestant, però ben aviat van sorgir les desavinences. Feia només quinze dies del matrimoni quan la dona va sentir un intens dolor al ventre que els metges van diagnosticar com el "mal gàl·lic", més conegut com gonorrea avançada. Essent com era un indicatiu clar d'adulteri, va adreçar-se al mossèn, que va dissuadir-la de tramitar la separació per les oneroses despeses que comportaria i va aconsellar-li, en canvi, que provés de redreçar el temperament díscol del marit.

En lloc d'això, el tal Narcís Puig va ampliar la folgança amb una vídua de Sant Feliu de Guíxols que va arribar a emportar-se a casa, i més endavant, amb una soltera de Palamós mateix. "La seva agosarada declaració, sense reprimir-se gens ni mica, ens ajuda a feminitzar la història, a reescriure-la des dels oblits", assenyala Pep Vila, que veu en Rita Espinet un antecedent desgraciat però coratjós de "tantes altres dones que avui pateixen maltractaments masclistes a casa". Amb la lectura de l'expedient, no s'ha pogut determinar si finalment va obtenir la separació, però al seu certificat de defunció, el gener de 1851, s'especifica que no havia rebut cap sagrament, un indicatiu, segons l'estudiós gironí, que potser "no vivia en la gràcia de Déu", però que almenys havia mort alliberada.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 07-01-2019, Pàgina 39

Font del document: <http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1530552-relat-de-la-dona-ultratjada.html>